

Отримано: 27 червня 2026 р.

Прорецензовано: 05 липня 2026 р.

Прийнято до друку: 10 липня 2026 р.

Email: cbvs_hk@kneu.edu.ua

ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0000-0001-7783-866X>

Email: cbvs_ms@kneu.edu.ua

ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0000-0001-5881-5411>DOI: [http://doi.org/10.25264/2311-5149-2026-42\(70\)-187-197](http://doi.org/10.25264/2311-5149-2026-42(70)-187-197)

Котіна Г. М., Степура М. М. Гібридна модель стратегічного планування публічних фінансів України в умовах повоєнного відновлення: GPR-чутливість та інституційна спроможність. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»* : серія «Економіка». Острог : Вид-во НаУОА, вересень 2026. № 42(70). С. 187–197.

УДК: 336.14:338.2(477)

JEL-класифікація: H61, O21, E62, H63, H56

Котіна Ганна Михайлівна,

кандидатка економічних наук, доцентка кафедри фінансів імені Віктора Федосова
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Степура Марина Михайлівна,

кандидатка економічних наук, доцентка кафедри фінансів імені Віктора Федосова
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ГІБРИДНА МОДЕЛЬ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ: GPR-ЧУТЛИВІСТЬ ТА ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ

У статті обґрунтовано гібридну модель стратегічного планування публічних фінансів України, орієнтовану на повоєнне відновлення в умовах структурно підвищеного геополітичного ризику. На основі порівняльного аналізу програми ЄС Ukraine Facility (План України), Механізму відновлення та стійкості (RRF) та Програми розширеного фінансування МВФ (EFF) розроблено двокомпонентну модель із GPR-чутливістю, що інтегрує оборонну спроможність, боргову стійкість та продуктивні інвестиції в єдину середньострокову фінансово-структурну стратегію. Обґрунтовано роль інституційної спроможності та координації фінансової, монетарної і макроруденційної політики як ключових умов реалізації моделі. Розглянуто кліматичні та цифрові фактори як нові складові системи стратегічного планування публічних фінансів, а також геостратегічний контекст відновлення України в рамках безпекової архітектури ЄС.

Ключові слова: стратегічне планування, публічні фінанси, повоєнне відновлення, GPR-чутливість, інституційна спроможність, боргова стійкість.

Hanna Kotina,

PhD in Economics, Associate Professor, Department of Finance Named After Victor Fedosov,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Maryna Stepura,

PhD in Economics, Associate Professor, Department of Finance Named After Victor Fedosov,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

HYBRID MODEL OF STRATEGIC PUBLIC FINANCE PLANNING FOR UKRAINE UNDER POST-WAR RECOVERY: GPR-SENSITIVITY AND INSTITUTIONAL CAPACITY

The article develops a hybrid model of strategic public finance planning for Ukraine oriented toward post-war reconstruction under structurally elevated geopolitical risk. The analysis demonstrates that reconstruction cannot be treated as a standalone rebuilding program; it must be embedded in a medium-term fiscal-structural strategy integrating defense capability, debt sustainability, institutional transparency, and productive investment. A comparative analysis of three international support mechanisms – the EU Ukraine Facility, the Recovery and Resilience Facility, and the IMF Extended Fund Facility – reveals structural differences in scope, conditionality, flexibility, and integration with European accession requirements. The Ukraine Plan encompasses approximately 130 reform conditions across 15 sectors, carrying a notable risk of reform overload during active hostilities. The proposed hybrid model combines two interconnected components: a short-term security core focused on air defense, the defense-industrial complex, critical infrastructure, and cybersecurity; and longer-term resilience investments covering energy, digitalization, human capital, and green modernization. The key innovation is integrating GPR-sensitivity – a scenario-based planning framework for high-, medium-, and low-geopolitical-risk environments – which enables adaptive expenditure prioritization while safeguarding macrofinancial stability. Institutional capacity, transparent public procurement, and effective anti-corruption oversight are identified as essential preconditions for model implementation. Ukraine's positioning within the European security architecture, including access to the SAFE instrument, is examined as a structural element of the reconstruction financing framework. Ultimately, strategic public finance planning must function not merely as a budgetary tool, but as an integrated system managing geopolitical risk and supporting long-term economic sovereignty.

Keywords: strategic planning, public finance, post-war recovery, GPR-sensitivity, institutional capacity, debt sustainability.

Постановка проблеми. Повоєнне відновлення України є одним із найскладніших фінансово-структурних завдань в сучасній економічній політиці. Масштаб руйнувань, структурна залежність від зовнішнього фінансування, необхідність одночасного утримання оборонних видатків на безпрецедентно високому рівні та виконання численних реформаторських умов міжнародних партнерів формують середовище, в якому традиційні моделі бюджетного планування є принципово недостатніми. Геополітичний ризик, що набув структурного характеру для України, визначає не лише поточні пріоритети видатків, але й середньострокові параметри боргової та бюджетної стійкості держави.

Водночас міжнародний досвід відновлення після руйнівних криз – від плану Маршалла до RRF/NGEU – свідчить, що ефективна реконструкція завжди була вбудована в ширшу інституційну та фінансово-структурну стратегію, а не зводилась до простого фінансування відбудови [8]. Для України це означає необхідність розробки такої стратегії, яка б одночасно враховувала поточні безпекові пріоритети, середньострокові цілі відновлення та довгострокові завдання євроінтеграції, при цьому зберігаючи макроекономічну стабільність і боргову стійкість в умовах структурно підвищеного рівня геополітичного ризику.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання стратегічного планування публічних фінансів в умовах зростання глобальної невизначеності, гео економічної фрагментації та трансформації міжнародного економічного порядку перебувають у центрі уваги як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Особливого значення ця проблематика набуває для країн, які одночасно стикаються з потребами макроекономічної стабілізації, структурних реформ та післякризового відновлення економіки. У сучасних умовах публічні фінанси дедалі більше розглядаються не лише як інструмент забезпечення бюджетної рівноваги, а й як ключовий механізм підтримки економічної стійкості, інституційного розвитку та національної безпеки.

Вагомий внесок у дослідження впливу геополітичних ризиків на економічний розвиток і фінансову стабільність здійснили Д. Калдара та М. Яковіелло [5], які запропонували індекс геополітичного ризику (GPR) як інструмент кількісного вимірювання геополітичної напруженості та її впливу на економічні процеси. Подальший розвиток даного напрямку представлено у роботах М. Годули, Й. Янку, С. Малованої та Н. А. Нго [10], К. Іддуш [12], Г. де Лука, Б. Л. Дель Гаудіо та А. Іоріо [18], які досліджують взаємозв'язок між геополітичними ризиками, фінансовими ринками, інвестиційною активністю та макроекономічною стабільністю. Значний інтерес становлять також дослідження Ф. М. Гоффарта, П. Д'Ораціо та К. Кемферта [11], у яких обґрунтовується взаємозалежність геополітичних, кліматичних, енергетичних і фінансових ризиків та їхній вплив на довгострокову стійкість економічних систем.

Важливий напрям наукових досліджень пов'язаний із вивченням наслідків гео економічної фрагментації для державної політики та міжнародної фінансової архітектури. У цьому контексті заслуговують на увагу роботи [1], присвячені впливу гео економічної фрагментації на міжнародне економічне співробітництво, а також дослідження [3], які акцентують увагу на необхідності перегляду традиційних підходів до макроекономічної стабілізації в умовах нових глобальних викликів. Питання трансформації економічної політики Європейського Союзу в умовах посилення безпекових ризиків розглядаються у працях [6; 24], які підкреслюють зростаючу роль стратегічних інвестицій у забезпеченні економічної безпеки, конкурентоспроможності та стійкості держав.

Окремий напрям досліджень присвячений проблемам довгострокової фінансової стійкості та стратегічного управління державними фінансами. У звітах ОЕСР [20], Європейської Комісії [8] та МВФ [14; 15] наголошується, що сучасні системи публічних фінансів повинні адаптуватися до умов підвищеної невизначеності через посилення середньострокового бюджетного планування, удосконалення механізмів управління державним боргом, координацію фінансової та монетарної політики, а також інтеграцію ризик-орієнтованого підходу до процесів прийняття фінансових рішень. Водночас у роботі Б. Беніто, М.-Д. Гільямон та А.-М. Ріос [2] підкреслюється, що ефективність стратегічного планування значною мірою залежить від якості інституційного середовища, прозорості управління та спроможності державних інститутів реалізовувати довгострокові політики розвитку.

Для України особливої актуальності набувають дослідження, присвячені забезпеченню фінансової стійкості в умовах війни та післявоєнного відновлення. Т. Богдан [4] розглядає проблеми боргової стійкості держави та їхній вплив на формування фінансової політики. С. Петруха, Н. Петруха та Р. Мякота [22] обґрунтовують необхідність модернізації боргової політики як складової трансформації системи публічних фінансів, тоді як С. Петруха, Д. Коноваленко та Н. Петруха [26] акцентують увагу на механізмах забезпечення стійкості публічних фінансів під час війни через поєднання інструментів макроекономічної стабілізації, міжнародної фінансової підтримки та структурних реформ. Важливими також є дослідження інституційної конвергенції України з європейськими практиками публічного управління та фінансів, представлені у роботі Г. Котіної, М. Степури, І. Устич та К. Заходжай [17].

Проблематика стратегічного планування в системі публічного управління висвітлюється у працях Н. Колісниченко [16], яка підкреслює необхідність використання інноваційних механізмів стратегічного планування та адаптації державної політики до динамічних змін зовнішнього середовища. Водночас сучасні підходи до відновлення України, закладені в Ukraine Plan та концепції Ukraine Recovery Plan [23], передбачають поєднання інституційних реформ, модернізації державного управління, розвитку людського капіталу, європейської інтеграції та забезпечення довгострокової фінансової стійкості як взаємопов'язаних елементів післявоєнної реконструкції.

Отже, сучасна наукова та фахова література підтверджує зростання ролі геополітичних чинників у формуванні параметрів фінансової стабільності та стратегічного планування публічних фінансів.

Виділення невирішених частин проблеми. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання інтеграції геополітичного ризику в систему стратегічного планування публічних фінансів держав, що перебувають у стані тривалого воєнного конфлікту. Зокрема, потребують подальшого наукового обґрунтування механізми поєднання безпекових пріоритетів, потреб відновлення, боргової стійкості та інституційної спроможності в межах єдиної моделі стратегічного планування. В цьому ключі важливим є інтеграція геополітичного ризику як операційного сигналу у механізми пріоритизації видатків та боргового управління; проєктування двокомпонентних моделей відновлення, що поєднують короткострокові оборонні пріоритети з довгостроковими продуктивними інвестиціями; розробка критеріїв секвенції реформаторських умов міжнародних фінансових механізмів з урахуванням обмеженої інституційної спроможності в умовах активних бойових дій. Зазначені прогалини зумовлюють необхідність розробки цілісної концепції гібридного стратегічного планування публічних фінансів України з урахуванням GPR-чутливості та викликів повоєнного відновлення.

Методологічну основу дослідження становлять системний та порівняльний підходи до аналізу міжнародних механізмів фінансової підтримки, стратегічного планування та публічних інвестицій. У роботі використано порівняльний інституційний аналіз – для систематизації відмінностей між Ukraine Plan, RRF та IMF EFF; сценарне моделювання – для обґрунтування GPR-чутливості в системі пріоритизації видатків; системний підхід – для розробки двокомпонентної гібридної моделі стратегічного планування публічних фінансів.

Інформаційну базу дослідження становлять аналітичні матеріали Єврокомісії [8; 9], МВФ [2; 4], Світового банку [13–15], звіт Ukraine Facility [7], наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, а також дані Євростату [21].

Мета і завдання дослідження. Метою статті є обґрунтування гібридної моделі стратегічного планування публічних фінансів України в умовах повоєнного відновлення та структурно підвищеного геополітичного ризику. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: провести порівняльний аналіз механізмів Ukraine Plan, RRF та IMF EFF; розробити двокомпонентну гібридну модель із GPR-чутливістю; обґрунтувати інституційні передумови її реалізації; визначити роль кліматичних і цифрових факторів у системі стратегічного планування публічних фінансів; розглянути геостратегічний контекст відновлення України в рамках безпекової архітектури ЄС.

Виклад основного матеріалу.

1. Міжнародний досвід стратегічного планування в умовах відновлення: аналіз механізмів Ukraine Plan, RRF та IMF EFF

Аналіз механізму RRF та ширшої програми ЄС для підтримки відновлення економіки після пандемії COVID-19 NextGenerationEU (NGEU) надає цінні уроки для формування стратегії відновлення України. Так, дані Європейського макроекономічного звіту демонструють, що публічні інвестиції через RRF генерують не лише прямий, але й значний спіловер ефект через виробничі ланцюги та зв'язки між економіками ЄС [8]. Зокрема, загальний спіловер ефект для Німеччини оцінюється у 66,1 млрд євро завдяки високій інтегрованості її промисловості. А отже, сучасні публічні інвестиції виконують не лише економічну, але й безпекову функцію. Зокрема світові дослідники М. Демерціс, Д. Пінкус, та Н. Руер наголошують, що в умовах посилення геополітичної невизначеності стратегічні інвестиції дедалі більше виходять за межі традиційної економічної доцільності та виконують функцію зміцнення економічної безпеки, стійкості ланцюгів постачання та технологічного суверенітету. Автори підкреслюють, що фінансування енергетичної, транспортної та цифрової інфраструктури має розглядатися як складова довгострокової стратегії підвищення резильєнтності держав та наднаціональних утворень [6].

Порівняльний аналіз Ukraine Plan (EU Ukraine Facility), RRF та IMF EFF виявляє принципові відмінності між цими механізмами (табл. 1). Ukraine Plan є найбільш інституційно комплексним: 130 реформаторських умов у 15 секторах, загальний обсяг €50 млрд (2024–2027), з яких €38,27 млрд – Pillar I, що становить близько 4,4 % ВВП України [7]. При цьому майже 50 % реформ належать до категорії

high-depth. Ключова відмінність від RRF полягає в тому, що Ukraine Plan частково адаптований до воєнного контексту, передбачає можливість змін через війну та прямо включає вимоги до участі парламенту й громадськості, а євроінтеграція є центральним елементом. IMF EFF для України (2023–2027, \$15,6 млрд) орієнтований насамперед на макроекономічну стабілізацію, має вузький фокус, але вищу гнучкість та спеціальну адаптацію до умов конфліктних держав. Основний ризик Ukraine Plan – надмірна кількість реформ під час активних бойових дій, що диктує необхідність свідомої секвенції: спочатку стабілізація та безпека, потім структурні реформи. Подібні висновки містяться і в сучасних дослідженнях вітчизняних науковців. Так, С. Петруха, Д. Коноваленко та Н. Петруха обґрунтовують, що в умовах війни забезпечення стійкості публічних фінансів вимагає поєднання інструментів макрофінансової стабілізації із довгостроковими інституційними реформами та механізмами міжнародної фінансової підтримки. Автори підкреслюють, що ефективність програм відновлення значною мірою залежить від узгодженості бюджетної стратегії, боргової політики та реформ державного управління [21].

Таблиця 1

**Прямий і опосередкований вплив фондів відновлення і реконструкції:
порівняльна таблиця механізмів Ukraine Plan, RRF та IMF EFF**

Критерій	Ukraine Plan (EU Ukraine Facility)	RRF (Recovery and Resilience Facility)	IMF EFF для України
Основна мета	Відновлення України, макрофінансова стабільність, реформи для вступу в ЄС	Відновлення економік ЄС після COVID-19	Макроекономічна стабілізація та фінансова стійкість
Період дії	2024–2027	2021–2026	2023–2027
Загальний обсяг фінансування	€50 млрд	Залежить від країни-члена ЄС	\$15.6 млрд
Формат підтримки	Гранти + кредити	Гранти + кредити	Кредити
Обсяг Pillar I / основної програми	€38.27 млрд	Індивідуально для кожної країни	\$15.6 млрд
Частка фінансування від ВВП	~4.4% ВВП України	Зазвичай нижча для країн ЄС	Орієнтована на баланс платежів
Кількість реформ (qualitative conditions)	130	87–224 залежно від країни	19 на старті + поступове додавання
Кількість інвестиційних умов	16	Значно більше	Невелика кількість
Характер реформ	Дуже широкий спектр секторів	Реформи + інвестиції	Більш вузькі макроекономічні реформи
Рівень складності умов	Високий – майже 50% high-depth reforms	Помірний	Нижчий у середньому
Сектори реформ	15 секторів	Залежить від країни	Фіскальна та фінансова сфера
Підхід до умовності	Всі умови визначені ex ante	Визначені ex ante	Поступний підхід
Гнучкість змін програми	Є можливість змін через війну	Є механізм перегляду	Висока гнучкість
Реакція на невиконання умов	Затримка виплат до 12 міс.	Швидші санкції	Перегляд програми
Хто приймає остаточне рішення	Рада ЄС за пропозицією Комісії	Європейська Комісія	IMF Executive Board
Підхід до Fragile/Conflict States	Частково адаптований	Не орієнтований на war context	Спеціально адаптований
Темп реформ	Дуже високий і front-loaded	Помірний	Поступовий
Інтеграція з євроінтеграцією	Центральний елемент	Немає	Частково підтримує
Вимоги до участі парламенту та громадськості	Прямо передбачені	Менш формалізовано	Рекомендовано IMF
Основний ризик	Надмірна кількість реформ під час війни	Адміністративна складність	Повільність структурних реформ

Джерело: складено авторами на основі [7; 8].

Відповідно до стратегічних документів платформи відновлення України, процес реконструкції розглядається не лише як відбудова зруйнованих активів, а як комплексна трансформація держави, що поєднує інституційні реформи, модернізацію публічного управління, розвиток людського капіталу, європейську інтеграцію та забезпечення довгострокової фінансової стійкості. [23].

Водночас ефективність реалізації таких стратегічних пріоритетів значною мірою залежить від зовнішнього безпекового середовища, що зумовлює необхідність врахування геополітичних ризиків під час визначення напрямів і масштабів публічних інвестицій (рис. 1). Взаємозв'язок між рівнем геополітичного ризику та потребами у механізмах RRF/NGEU характеризується тим, що країни ЄС із підвищеною чутливістю до геополітичних ризиків визначали більшу потребу в стратегічних інвестиціях в енергетику, оборону й цифровізацію [8]. Автори Ф. М. Гоффарт, П. Д'Ораціо, К. Кемферт доводять, що геополітичні кризи, енергетична безпека, фінансова стабільність і довгострокові інвестиційні рішення формують єдину систему взаємозалежностей, у межах якої посилення геополітичного ризику автоматично підвищує потребу в державних інвестиціях, спрямованих на підвищення стійкості економіки та критичної інфраструктури [11].

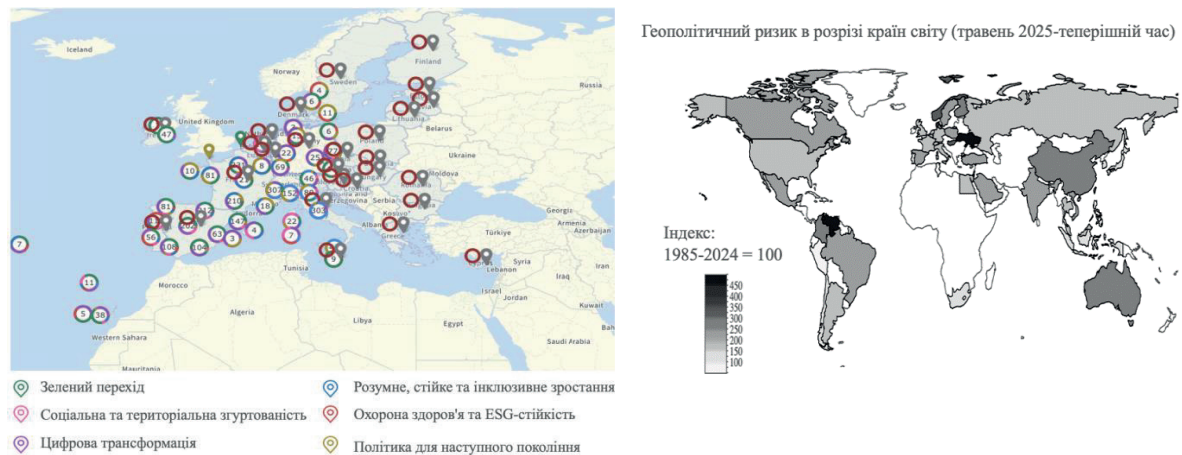

Рис. 1. Порівняння GPRI для країн ЄС та RRF-проектів

Джерело: складено авторами на основі [8; 22; 23].

Подібні тенденції відзначають також А. Сапір, Й. Ф. Кіркегор, Й. Цеттельмаєр, які характеризують сучасний етап розвитку світової економіки як перехід до більш фрагментованої та конкурентної гео економічної системи. На їхню думку, поглиблення суперництва між провідними центрами сили зумовлює необхідність перегляду підходів до державних інвестицій і бюджетного планування, де поряд з економічною ефективністю дедалі більшого значення набувають критерії стійкості та стратегічної автономії [24].

Аналіз трансформації глобальної торгівлі та динаміки військових витрат (рис. 2) підтверджує, що сучасна гео економічна реальність все більше характеризується явищем «інструменталізації взаємозалежності»: торговельні, фінансові та технологічні зв'язки використовуються як інструменти геополітичного впливу.

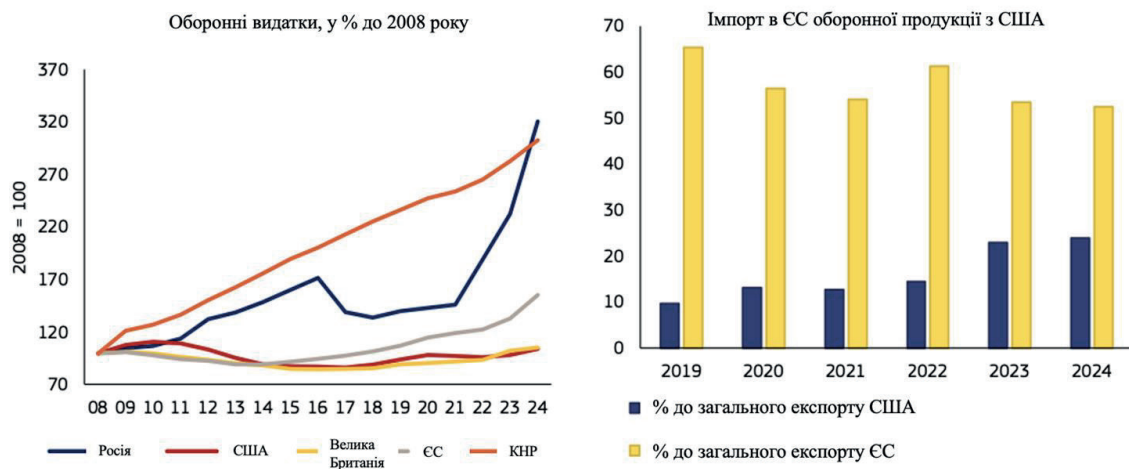

Рис. 2. Військові витрати та переосмислення глобальної торгівлі в умовах гео економічної фрагментації

Джерело: складено авторами на основі [8; 15].

2. Координація економічної політики як інституційна основа стратегічного планування

Ефективне стратегічне планування публічних фінансів неможливе без системної координації фінансової, монетарної та макропруденційної політики. Дані IMF Global Financial Stability Report 2026 демонструють, що зростання невизначеності у ключових торговельних та фінансових партнерах знижує показник growth-at-risk на 2–2,5 в.п. у перші квартали після шоку, а негативний ефект через портфельні фінансові канали зберігається навіть через 12 кварталів [14]. Водночас країни зі стійкішими монетарними режимами демонструють меншу вразливість майбутнього ВВП до економічної невизначеності та інфляційних шоків. Зокрема, в аналітичних матеріалах ОЕСР наголошується, що підтримання фінансової стійкості в умовах підвищеної невизначеності потребує поєднання бюджетної дисципліни, макрофінансової стабільності та здатності держави швидко адаптувати політику до нових ризиків [20]. Для України це означає, що координація між НБУ, Міністерством фінансів та міжнародними фінансовими організаціями є не опціональним, а обов'язковим елементом системи управління публічними фінансами. Реконструкційна фінансова експансія не повинна посилювати інфляційний тиск, валютну нестабільність і ризики боргової нестійкості. МВФ наголошує на важливості незалежності центральних банків, прозорості комунікації та підзвітності як ключових умов для ефективного пом'якшення впливу зовнішніх шоків [14]. Подібний підхід відповідає сучасним концепціям адаптивного державного управління, відповідно до яких фінансова стійкість держави залежить не лише від макроекономічних параметрів, а й від якості інституційної координації, прозорості прийняття рішень та ефективності механізмів підзвітності. На думку Б. Беніто, М.-Д. Гільямон, А.-М. Ріос саме інтеграція фінансового управління, стратегічного планування та інституційної спроможності є необхідною умовою підвищення резильєнтності публічного сектору в умовах зростаючої глобальної нестабільності [2].

Геополітичний ризик виконує роль операційного сигналу для посилення координації: коли GPRI зростає, необхідно посилювати моніторинг валютного ринку, ліквідності банківської системи, боргових ставок, капітальних потоків і ризикових премій. Зокрема, геополітична нестабільність дедалі більше впливає на мобільність капіталу, інвестиційну активність та ефективність фінансової політики, що потребує інтеграції геополітичних факторів у механізми стратегічного планування та прийняття фінансових рішень. Ймовірно тому підвищення оборонних видатків в ЄС у 2025–2028 рр. потребуватиме після 2029 р. додаткового фінансового зусилля в середньому 0,4 в.п. ВВП – і ці витрати мають бути інтегровані у середньострокову фінансову рамку завчасно, а не ситуативно (рис. 3).

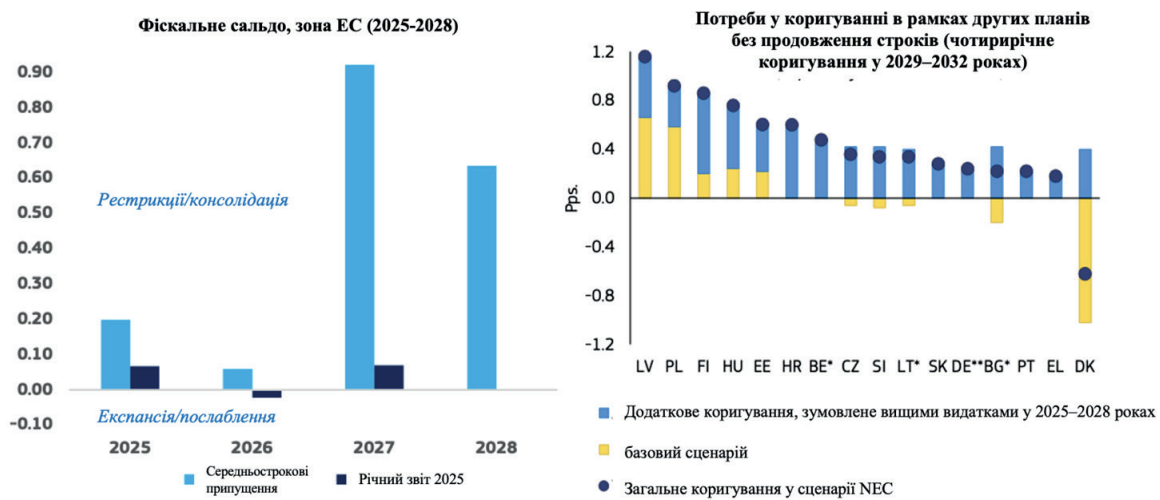

Рис. 3. Фінансова позиція Єврозони та потреби у фінансовому коригуванні

Джерело: складено авторами на основі [8].

3. Гібридна модель стратегічного планування публічних фінансів: структура та параметри

На основі проведеного аналізу розробляємо гібридну модель стратегічного планування публічних фінансів України. Відзначимо, що сучасні концепції стратегічного планування у сфері публічного управління, відповідно до яких довгострокові державні стратегії повинні інтегрувати фінансові, безпекові, інституційні та соціально-економічні пріоритети в єдину систему управління розвитком. Погоджуючись з висновками Н. Колісніченко [16], підкреслимо, що ефективне стратегічне планування передбачає не лише формування цілей, а й створення інституційних механізмів адаптації до змін зовнішнього середовища та забезпечення ресурсної спроможності їх реалізації.

Принципова відмінність пропонованої моделі від існуючих підходів полягає в тому, що повоєнна реконструкція концептуалізується не як окрема програма відбудови, а як середньострокова фінансово-структурна стратегія, що інтегрує оборонну спроможність, боргову стійкість, розвиток ринків капіталу, інституційну прозорість і продуктивні інвестиції (рис. 4).

Компонент	Горизонт	Фокус	Фінансування	Очікуваний ефект
Ядро безпеки / оборони	До 4 років	Оборона, ППО, ОПК, кібербезпека, критична інфраструктура	Боргове, зовнішнє, гарантійне фінансування + контроль ефективності	Оборонна спроможність і критична стійкість
Ширші інвестиції у стійкість	До 2035 р.	Енергетика, цифровізація, інфраструктура, людський капітал, зелена модернізація	Пріоритизація видатків, доходи, гранти, приватний капітал	Потенційне зростання, боргова стійкість, інвестиційна привабливість

Параметр	Компонент 1: Ядро безпеки / оборони	Компонент 2: Ширші інвестиції у стійкість
GPR-чутливість	За високого GPR — пріоритет оборони, ППО, критичного імпорту, ліквідності та валютної стабільності	За середнього й низького GPR — поступове розширення продуктивних інвестицій у відновлення, енергетику, цифровізацію, людський капітал і зелену модернізацію

*GPR-чутливість = сценарне планування + пріоритизація видатків + захист макрофінансової стабільності

Рис. 4. Гібридна модель стратегічного планування публічних фінансів України: два компоненти та GPR-чутливість

Джерело: розроблено авторами.

Перший компонент – «ядро безпеки та оборони» – охоплює горизонт до 4 років і спрямований на фінансування ППО, оборонно-промислового комплексу (ОПК), критичної інфраструктури та кібербезпеки. За модельними припущеннями, цей компонент досягає 3,5 % ВВП протягом 4 років із часткою продуктивних проєктів 10 %. Фінансування здійснюється через боргові, зовнішні та гарантійні механізми з обов'язковим контролем ефективності. Критично важливо: оборонні витрати матимуть позитивний макроекономічний ефект лише за правильної структури – більше внутрішнього виробництва, більше R&D, більше продуктивних інвестицій, менше імпортного «витоку» попиту.

Другий компонент – «ширші інвестиції у стійкість» – охоплює горизонт до 2035 р. і спрямований на енергетику, цифровізацію, інфраструктуру, людський капітал та зелену модернізацію. Цей компонент досягає 1,5 % ВВП за 10 років із часткою продуктивних проєктів 20 %. Фінансування базується на пріоритизації видатків, мобілізації доходів, грантах та залученні приватного капіталу через механізми гарантій і змішаного фінансування (blended finance).

Ключовою інновацією моделі є інтеграція GPR-чутливості – сценарного підходу до планування видатків залежно від рівня геополітичного ризику. За умов високого GPR пріоритет надається обороні, ППО, критичному імпорту, підтриманню ліквідності та валютній стабільності. За середнього і низького GPR відбувається поступове розширення продуктивних інвестицій у відновлення, енергетику, цифровізацію, людський капітал і зелену модернізацію. Таким чином: GPR-чутливість = сценарне планування + пріоритизація видатків + захист макрофінансової стабільності.

Антикризова фінансова інфраструктура є третім системним елементом моделі: готовність ліквідності банківської системи, механізми валютних свопів, незалежність НБУ та прозора комунікація, координація з МФО. Ці елементи є постійними складовими, а не ситуативними заходами.

4. Інституційна спроможність та фінансові канали ризику як умови реалізації моделі

Ефективність гібридної моделі визначається не лише правильністю її архітектури, але й якістю інституційного середовища реалізації. Аналіз структури оборонних закупівель ЄС є показовим: загальний обсяг закупівель поза ЄС (172,4 млрд євро) перевищує обсяг внутрішніх (150,5 млрд євро). Найбільша диспропорція – у системах ППО: 36,8 млрд євро (EU sourcing) проти 94,5 млрд євро (non-EU sourcing) [8]. Це наочно демонструє вразливість, що виникає за відсутності розвинутої власної виробничої бази навіть у

найрозвиненіших економіках. Для України наведені дані є прямим аргументом на користь розвитку власного ОПК, спільних закупівель та локалізації виробництва. Реалізація цих завдань потребує формування «інституційного каркасу»: прозорих публічних закупівель, ефективного оцінювання результативності та фінансового контролю. Ефективність публічних інвестицій залежить від якості управління, системного моніторингу, антикорупційних механізмів та поглинальної спроможності економіки – без цих умов навіть значні фінансові ресурси не трансформуються у реальне відновлення. Водночас важливим напрямом підвищення результативності публічних інвестицій є інтеграція українських підприємств до європейського ринку публічних закупівель. Як обґрунтовує І. Устич, спроможність вітчизняних компаній брати участь у тендерах країн ЄС визначається не лише ціновою конкурентоспроможністю, а й рівнем інституційної сумісності, цифровізації процедур та доступності регуляторного середовища. Запропонована автором методика рейтингування легкості виходу на ринки публічних закупівель ЄС дозволила визначити найбільш доступні для українського бізнесу країни та підтвердила, що поглиблення інтеграції до європейського закупівельного простору може стати важливим інструментом підтримки національного виробника, розширення експортних можливостей і посилення економічної стійкості держави в умовах повоєнного відновлення [26].

Окремого розгляду потребують фінансові канали ризику. IMF Global Financial Stability Report 2026 демонструє посилення взаємозв'язків між банками та небанківськими фінансовими посередниками: ризики банків, пов'язаних із ними, зросли майже до 13 % світового ВВП [14]. Фінансовий канал трансмісії є визначальним, оскільки впливає на баланси фінансових установ, ліквідність і кредитну активність – тобто на саму здатність економіки поглинати та ефективно використовувати ресурси відновлення.

В умовах високого GPR пріоритет мають інвестиції з безпековим, енергетичним та інфраструктурним ефектом, тоді як фінансування проєктів із тривалими горизонтами окупності доцільно здійснювати в умовах зниження геополітичного ризику. Для України це означає необхідність системного макропруденційного моніторингу не лише банківського сектору, а й небанківських фінансових установ та потенційних каналів передачі ліквіднісного стресу – адже розрив у будь-якому з цих ланцюгів може знецінити навіть добре спроектовані інвестиційні програми.

5. Кліматичні та цифрові фактори у системі стратегічного планування публічних фінансів

Повноцінна стратегія відновлення не може обмежуватися безпековим та інфраструктурним виміром – вона має включати кліматичні та цифрові фактори як нові макрофінансові ризики та можливості. За даними European Macroeconomic Report 2026, загальні збитки від погодних і кліматичних явищ у ЄС мають стійку тенденцію до зростання, тоді як застраховані збитки залишаються значно нижчими за загальні – значна частина фінансового навантаження переноситься на державу та економіку [8]. Для України з урахуванням значних збитків енергетичної інфраструктури внаслідок бойових дій це відкриває можливість «зеленої» реконструкції, що одночасно посилює енергетичну незалежність і відповідає умовам кліматичного фінансування міжнародних партнерів. Зниження вартості відновлюваної енергетики (показник LCOE – вирівняна вартість електроенергії), яке демонструє European Macroeconomic Report 2026, означає, що енергетичний перехід дедалі більше визначається економічною ефективністю та енергетичною безпекою, а не лише кліматичними зобов'язаннями (рис. 5). Тому відновлення енергетичної інфраструктури України є водночас питанням безпеки, економіки та євроінтеграції.

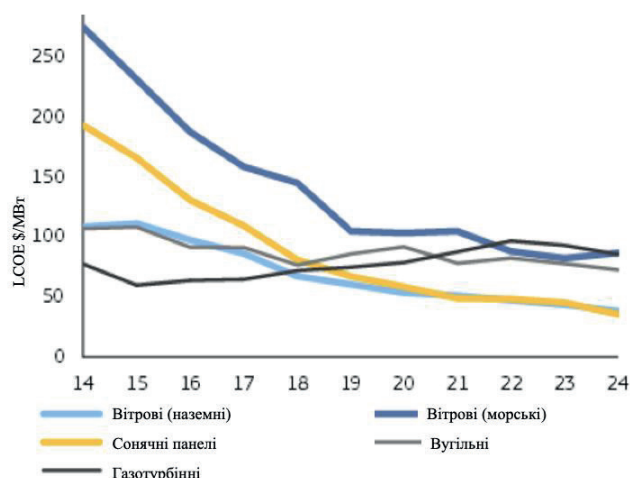

Рис. 5. Глобальні тренди вартості електроенергії, дол./МВт (2014–2024)

Джерело: [8].

Щодо цифрового виміру цифровізація є не лише інструментом прозорості та розвитку фінтеху, але й великими інвестиціями, борговим фінансуванням, дата-центрами, енергетичним навантаженням та ризиком «перегріву» AI-сектору. МВФ зазначає, що сек'юритизація дата-центрів може досягти \$150 млрд до 2028 р., а інвестиції hyperscalers – понад \$3,4 трлн до 2030 р. [14]. Для публічних фінансів це означає нові системні ризики через концентрацію капіталу та боргове фінансування цифрової інфраструктури. Відтак, цифровізація публічного управління і фінансів в Україні має включати питання кібербезпеки, енергетичної стійкості та контролю фінансових ризиків.

6. Геостратегічний контекст та безпекова архітектура відновлення України

Відновлення України відбувається в умовах активної конкуренції глобальних центрів сили, структурної залежності від зовнішнього фінансування та необхідності відповідності міжнародним стандартам. Дані IMF Global Financial Stability Report 2026 підтверджують: для emerging markets геополітична напруга означає постійний тиск на валютні курси, вплив капіталу, зростання ризикових премій та погіршення умов зовнішнього фінансування [14]. GPRI для України – структурно і стабільно найвищий серед усіх країн в індексі – підтверджує, що після закінчення активних бойових дій Україна залишатиметься у категорії high-GPR country, що безпосередньо визначатиме умови доступу до міжнародних ринків капіталу і вартість залучення ресурсів для відновлення (рис. 6).

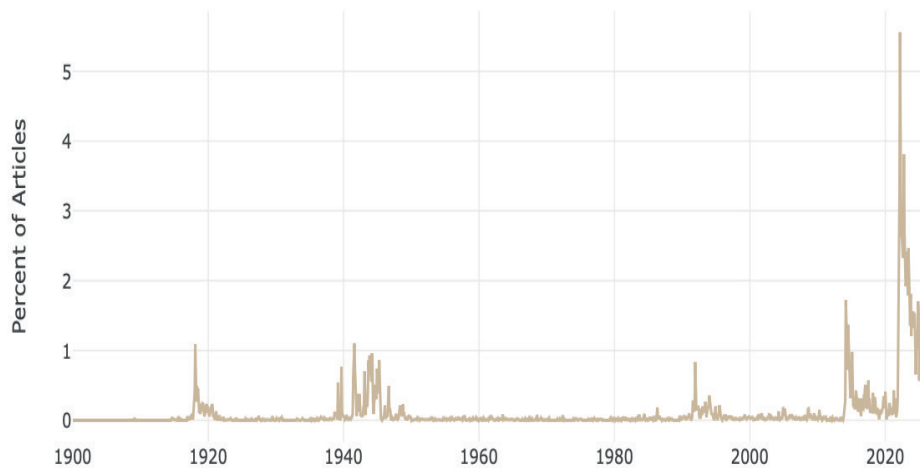

Рис. 6. Country-Specific GPRI для України

Джерело: [19].

Підтримка України вже є частиною безпекової архітектури ЄС. Інструмент SAFE передбачає до 150 млрд євро довгострокових позик для оборонних потреб, що може прямо принести користь Україні як передовій лінії європейської оборони. Результати моделювання QUEST [8] свідчать, що рух ЄС-27 до цільового показника НАТО у 5 % ВВП до 2035 р. матиме позитивний реальний ВВП-ефект за рахунок мультиплікативного впливу оборонних видатків, але одночасно суттєво збільшуватиме боргове навантаження держав. Для України це означає, що участь у спільних оборонних програмах ЄС є не лише безпечним, але й фінансовим рішенням, що впливає на параметри боргової стійкості.

Ключовими умовами успіху в цьому геостратегічному контексті є прозорість, передбачуваність політики та довіра міжнародних партнерів. Без цих умов навіть значні обсяги зовнішнього фінансування не забезпечать довгострокової фінансової стійкості. Як підкреслює Т. Богдан [4], подальша стійкість державного боргу України критично залежить від обсягів міжнародної підтримки, умов реструктуризації зобов'язань та послідовності реформ, що формують довіру інвесторів та кредиторів.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що запропонована гібридна модель стратегічного планування публічних фінансів України є відповіддю на унікальне поєднання викликів, з якими стикається держава: структурно підвищений геополітичний ризик, масштабні потреби у фінансуванні відновлення, боргові обмеження та необхідність виконання численних євроінтеграційних умов.

По-перше, порівняльний аналіз Ukraine Plan, RRF та IMF EFF свідчить, що Ukraine Plan є найбільш інституційно комплексним механізмом із найвищим ризиком реформаторського перевантаження в умовах

активних бойових дій. Це диктує необхідність свідомої секвенції реформ: спочатку макрофінансова стабілізація та безпека, потім структурні реформи та поглиблення євроінтеграції.

По-друге, двокомпонентна гібридна модель із GPR-чутливістю забезпечує адаптивність фінансово-структурної стратегії до змін рівня геополітичного ризику. Перший компонент (ядро безпеки/оборони, 3,5 % ВВП протягом 4 років) орієнтований на підтримання оборонної спроможності та критичної стійкості; другий (ширші інвестиції у стійкість, 1,5 % ВВП до 2035 р.) – на формування основ довгострокового економічного зростання та інвестиційної привабливості.

По-третє, інституційна спроможність є необхідною умовою, а не лише бажаним доповненням до гібридної моделі. Прозорі публічні закупівлі, ефективний фінансовий контроль, антикорупційні механізми та системний макропруденційний моніторинг – включно з небанківським фінансовим сектором – визначають здатність держави трансформувати фінансові ресурси у реальну економічну та безпекову стійкість.

По-четверте, кліматичні та цифрові фактори мають бути явно інтегровані у стратегічне планування публічних фінансів: «зелена» реконструкція енергетичного сектору та цифровізація державного управління є одночасно інструментами підвищення ефективності та джерелами залучення додаткового міжнародного фінансування.

По-п'яте, участь України в безпековій архітектурі ЄС та доступ до інструментів SAFE формує новий вимір фінансування відновлення, який виходить за межі традиційних механізмів міжнародної допомоги та потребує відповідних інституційних та стратегічних адаптацій системи управління публічними фінансами.

Література:

1. Aiyar, S., et al. (2023). Geo-economic fragmentation and the future of multilateralism (Staff Discussion Notes No. 1). International Monetary Fund. <https://doi.org/10.5089/9798400229046.006>
2. Benito, B., Guillamón, M.-D., & Ríos, A.-M. (2026). Transforming European governance: Proposals towards transparency, sustainability and efficiency for the new European Commission (2024–2029). *Financial Accountability & Management*, 42(1), 141–150. <https://doi.org/10.1111/faam.70007>
3. Blanchard, O., & Summers, L. (2017). Rethinking stabilization policy: Evolution or revolution? (NBER Working Paper No. 24179). National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/w24179>
4. Bogdan, T. (2024). Debt sustainability analysis and its policy implications for Ukraine. *Public and Municipal Finance*, 13(2), 204–219. [https://doi.org/10.21511/pmf.13\(2\).2024.17](https://doi.org/10.21511/pmf.13(2).2024.17)
5. Caldara, D., & Iacoviello, M. (2022). Measuring geopolitical risk. *American Economic Review*, 112(4), 1194–1225. <https://doi.org/10.1257/aer.20191823>
6. Demertzis, M., Pinkus, D., & Ruer, N. (2024). Strategic investments for Europe's resilience and competitiveness. Bruegel.
7. European Commission. (2024). Ukraine Plan under the Ukraine Facility: Assessment. European Commission.
8. European Commission. (2025). European Macroeconomic Report 2026. European Commission. <https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2026-european-macroeconomic-report_en>. (2026, June, 30).
9. Eurostat. (n.d.). Government deficit/surplus, debt and associated data (gov_10dd_edpt1) [Data set]. European Commission. https://doi.org/10.2908/gov_10dd_edpt1
10. Hodula, M., Janků, J., Malovaná, S., & Ngo, N. A. (2024). Geopolitical risks and their impact on global macro-financial stability: Literature and measurements (Working Paper Series No. 8/2024). Czech National Bank.
11. Hoffart, F. M., D'Orazio, P., & Kemfert, C. (2022). Geopolitical and climate risks threaten financial stability and energy transitions. *Energy Proceedings*. <https://doi.org/10.46855/energy-proceedings-10325>
12. Iddouch, K. (2026). How does geopolitical risk shape economic and financial outcomes in emerging markets? A narrative review. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.6681698>
13. International Monetary Fund. (2025). Article IV consultation – Staff report for Ukraine. International Monetary Fund.
14. International Monetary Fund. (2026a). Global Financial Stability Report 2026. International Monetary Fund. <<https://www.imf.org/-/media/files/publications/gfsr/2026/april/english/text.pdf>>. (2026, June, 30).
15. International Monetary Fund. (2026b). World Economic Outlook: Global economy in the shadow of war. International Monetary Fund. <<https://www.imf.org/-/media/files/publications/weo/2026/april/english/text.pdf>>. (2026, June, 30).
16. Колісніченко, Н. (2023). Інноваційні механізми стратегічного планування в сфері публічного управління. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*, (29), 38–46. <https://doi.org/10.35432/tisb292023289081>
- Kolisnichenko, N. (2023). Innovatsiini mekhanizmy stratehichnoho planuvannia v sferi publichnoho upravlinnia [Innovative mechanisms of strategic planning in the sphere of public administration]. *Teoretychni ta prykladni pytannia derzhavotvorennia* [Theoretical and Applied Issues of State-Building], 29, 38–46. <https://doi.org/10.35432/tisb292023289081> [in Ukrainian].

17. Kotina, H., Stepura, M., Ustych, I., & Zakhozai, K. (2025). Institutional convergence of Ukraine's international public procurement under the European integration]. *Public and Municipal Finance*, 14(4), 38–55. [https://doi.org/10.21511/pmf.14\(4\).2025.04](https://doi.org/10.21511/pmf.14(4).2025.04)
18. Luca, G., Gaudio, B., & Iorio, A. (2025). Geopolitical risk and financial stress. *The North American Journal of Economics and Finance*, 80, 102510. <https://doi.org/10.1016/j.najef.2025.102510>
19. MacroMicro. (2026). World—Global geopolitical risk index. <https://en.macromicro.me/charts/55589/global-geopolitical-risk-index> (2026, June, 30).
20. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2025). The sustainability of public finances. OECD Publishing.
21. Petrukha, S., Konovalenko, D., & Petrukha, N. (2026). Features of ensuring the stability of public finances during the war. *Baltic Journal of Economic Studies*, 12(1), 108–124. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2026-12-1-108-124>
22. Petrukha, S., Petrukha, N., & Miakota, R. (2024). Debt policy of Ukraine in the conditions of modernization of public finances. *Baltic Journal of Economic Studies*, 10(3), 276–288. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-3-276-288>
23. Recovery.gov.ua. (2025). Ukraine Recovery Plan. <<https://recovery.gov.ua>>. (2026, June, 30).
24. Sapir, A., Kirkegaard, J. F., & Zettelmeyer, J. (2025). Fragmentation, security and Europe's economic future. Bruegel.
25. World Bank. (2026). World Development Indicators [Data set]. World Bank DataBank. <<https://databank.worldbank.org>>. (2026, June, 30).
26. Устич, І. О. (2026). Міжнародні закупівлі в публічному секторі України: концептуалізація та європейський вектор : дис.... д-ра філос. : 072. Київ, 350.
- Ustych, I. O. (2026). *Mizhnarodni zakupivli v publichnomu sektori Ukrainy: kontseptualizatsiia ta yevropeiskyi vektor* [International Procurement in Ukraine's Public Sector: Conceptualization and European Vector]: dys.... d-ra filos. : 072. Kyiv, 350. [in Ukrainian].